

A megnevezési képesség felmérésének dilemmái kognitív nyelvészeti nézőpontból

Ivaskó Livia, Tóth Alinka, Papp Melinda
Szegedi Tudományegyetem

A szavak előhívásának és produkciójának régóta alkalmazott tesztelési eljárásaként ismertek a megnevezési feladatok. Előadásunkban két, szélesebb körben alkalmazott, de alapvetően eltérő metódust alkalmazó eljárás bemutatásával szeretnénk rámutatni arra, hogy a kísérleti és/vagy diagnosztikus céllal felvett nyelvi tesztek eredményeinek kiértékelése során milyen nehézségek merülnek fel.

A Meixner-féle szókincs- és szótanulás-vizsgálattal (Meixner 1989) a 4 és 18 éves kor közötti gyermekek aktív szókincse és szótanulása vizsgálható. A teszt elején a vizsgálatvezető megnevezi a szókincspróba anyagát képező 30 képet. A teszt négy nehézségi fokú képanyagból áll, melyet négy életkori csoportra dolgoztak ki. A teszt eredményének értékelése során mennyiségi és minőségi szempontokat is figyelembe kell venni. Az egyes sorozatok időértékeit és hibaszámait külön-külön és összesítve is kell értékelni (Kuncz, 2007).

A szerzett nyelvi zavarok diagnosztizálásának egyik nemzetközileg elterjedt eszköze a Boston Megnevezési Teszt (Kaplan és Mtsai, 2001). A teszt során 60 rajzot kell a vizsgálati személynek megneveznie. Szükség esetén a vizsgálat vezetője különböző segítségnyújtással élhet. A teszt eredményének értékelése során a végső pontszám generálásakor a segítségadás módja differenciáltan jelenik meg. A helyes válaszok értékelése mellett lehetőség nyílik arra, hogy eltérő hibázási mintázatokat különböztessünk meg, melynek segítségével figyelembe vehetők az egyéni különbségek a terápia tervezésekor.

Kertész András (2000) szkeptikus hozzáállását követve mutatunk rá arra, hogy a „megnevezési képesség” miként jellemezhető a különböző életkorú és szocioökonómiai státusú magyar adatközlőktől származó tévesztések minősége és mennyisége, valamint a helyettesítő stratégiák (pl. főfogalommal való helyettesítés, új szó alkotása, hasonló hangzású forma alkalmazása, használattal való definiálás) feldolgozása alapján.

Adataink arra engednek következtetni, hogy a célszó kimondása helyett alkalmazott stratégiák típusait számba véve pontosabb kép rajzolódik ki az alany nyelvi profiljáról. Miközben a differenciált pontérték módosíthatja a tudományos érvelést is abban az esetben, ha nem diagnosztikus célú volt a tesztfelvétel. Amellett érvelünk, hogy a megnevezési képesség mibenlétének meghatározásához használt eljárások az értékelés mikéntjének függvényében tudnak csak megfelelő kiindulást adni.

Hivatkozások:

- Kaplan Edith, Goodglass Harold, Weintraub Sandra (2001) Boston Naming Test. Second edition, PRO-ED, Inc., Austin, Texas
- Kertész András (2000) A kognitív nyelvészet szkeptikus dilemmája *Magyar Nyelvőr* 124:209–226.
- Kuncz Eszter (2007): A Meixner-féle szókincs-, szótanulás-vizsgálat bemutatása, alkalmazásának lehetőségei. Budapest: Fogyatékos Gyermekek, Tanulók Felzárkóztatásáért Országos Közalapítvány.
- Meixner Ildikó (1989): Útmutató a szókincspróba alkalmazásához (Kézirat)